

NOVICE

Uredništvo in upravništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 68.

V Ljubljani, petek dne 20. septembra 1918.

Leto I.

Avstrijsko vojno poročilo.

Italijani zavrnjeni

Dunaj, 19. septembra. (K. u.) Uradno.

Italijansko bojišče.

Na Sedmih občinah trajen živahen ognjeni boj.

Med Brento in Piave je ustavil sovražnik svoje napade po težkem neuspehu prejšnjega dne.

Med vrtilmi četami, ki so v zadnjih bojih, po njihovi artiljeriji izvrstno podpirane, zmagovito odvrnile vedno znova napadajočega sovražnika, zaslužita posebno priznanje ogrska pešpolka št. 39 in 105.

Pri San Dona di Piave je bil zavrnjen z našim ognjem ponočni prehodni poskus.

Šef. gen. štaba.

Italijansko uradno poročilo.

17. septembra.

Severno Grappe je poskusil sovražnik včeraj s petimi protinapadi, da bi silil zavojeval izgubljeno ozemlje. Na koncu Sexenske doline je bil gladko zavrnjen. Število ujetnikov tekom malih podjetij v tej pokrajini med dolino Cesielo in Colom del Orso znaša 442. Uplenjenih je okoli 20 strojnih pušk in en mal top. Naši proizvodni oddelki so pričeli s sovražnimi izpostavljenimi postojankami na pobočjih Nozole v Judikariji in vzhodno Mosija v Lagarinski dolini živahen boj. Ujeli so nekaj mož in uplenili štiri minomete. V dolini Brenti so presenetili pri zaporu Crotelli malo postojanko in jo ujeli. Sovražna artiljerija je delovala zlasti vzdolž Piave v pokrajini Montella, med Fagaso in Fossallo z motilnim ognjem. Naša letala in ona naših alijirancev so obstreljevala učinkovito vojaške naprave pri Levicu v Suganski dolini in sovražna letališča v Adiški dolini in na benečanski ravnini. Tri letala in en privezni zrakoplov sovražnika so bili sestreljeni.

18. septembra.

Ponoči 16. na 17. septembra in tekom včerajšnjega dne je izvršil sovražnik besne infanterijske sunke po močnem artiljerijskem ognju na naše oddelke koncem Serenske doline in severno Grappe, ki je trajal tudi tekom operacije. Sovražnik je utrpel, ko smo ga zavrnili in večkrat napadli, težke izgube, ne da bi dosegel kak drug rezultat, nego zavzete ene naše izpostavljene postojanke, ki je bila preveč v ognju njegovih baterij. Uplenil je raznetega eno strojno puško in en plamenomet. Poizvedovalne patrulje na zapadnem pobočju Gadenske doline. Na Cornonu od časa do časa artiljerijski dvoboji. Na raznih odsekih gorske fronte in vzdolž Piave so se opazili požari in eksplozije municijskih skladišč. V sovražnih črtah Lagarinske doline in Vallarse so bila tekom raznih zračnih poletov sovražna letališča in naprave zadete učinkovito z bombami. V Suganski dolini in med Piavo in Timentom sta bili v zračnem boju sestreljeni dve sovražni letali.

Nemško vojno poročilo.

Na zahodu sam boji!

Berolin, 19. septembra. (K. u.) Uradno.

Vojna skupina prestolonaslednika Ruprehta in generalnega polkovnika von Boehna.

Severovzhodno Bixschottea smo očistili štiri dele jarkov, ki so ostali v bojih z 9. septembra v sovražnih rokah, in smo ujeli 136 Belgijcev.

Povečano poizvedovalno delovanje med Ypernom in La Bassee. Severno Armentieresa in južno kanala La Bassee so bili zavrnjeni delni napadi sovražnika.

Na odseku Moeuresa in Havrincourta močnejši artiljerijski boj. V krajevnih napadih smo dobili ujetnikov.

Anglež je zopet obnovil svoje napade proti našim postojankam pred siegfriedsko črto v odseku od gozda Havrincourt do Somme. Severno Gouzeaucourta in proti kraju samemu naperjeni napadi so se izjalovili pred našimi črtami. Nemški lovski polki so trdovratno branili Gouzeaucourt. Tudi med Gouzeaucourtom in Hargicourtom smo odbili Angleža, ki je večkrat naskočil z močnimi silami in oklopnimi vozmi. Epehy in Ronsoy sta ostala po menjajočem se boju v njegovih rokah. Zvečer je obnovil sovražnik na tej celi fronti svoje napade. Bili pa so povsod zavrnjeni.

Med Hargicourtom in Pontreue so vdrli Avstralci v naše postojanke. Po tistem boju se je posrečilo zahodno Bellicourta—Bellenglise ustaviti sovražnika, ki je napravil sunek med Hargicourtom in Pontreue.

Med potokom Omignon in Sommo je napadel Anglež v zvezi s Francozi. Zastavil je močne sile in je skušal predrati naše črte na St. Quentin in severno odtod. Do poznega večera trajajoči boji so se končali s popolnim neuspehom za sovražnika. V silnih bojih je bil vržen nazaj v njegove izhodne postojanke. Vzhodno-pruski polki in alzaško-lotaringijski pešpolk št. 60 so se tu posebno odlikovali.

Južno Somme se je zrušil delni napad Francozov. Na 35 km široki napadalni fronti smo po ujetnikih konstatirali 15 sovražnih divizij.

Vojna skupina nemškega cesarjeviča.

Med Ailetto in Aisno je zadobil artiljerijski boj popoldne zopet znatno moč. Silni delni napadi, ki so bili posebno naperjeni proti našim črtam na obeh straneh ceste Laffeux—Chavignon, so bili zavrnjeni.

Vojna skupina generala von Gallwitz.

Ob Cotes Lorraines je oživelo bojno delovanje. Manjši boji na predbojišču. Pri sunku na Manheules smo dobili ujetnikov.

Večerno poročilo.

Berolin, 19. septembra. (K. u.) Uradno.

Na včerajšnji bojni fronti med gozdom Havricourtom in med Sommo so se Angleži omejili na delne naskoke, ki smo jih povsod zavrnili.

von Ludendorff.

Podvodna vojska.

Berolin, 19. septembra. V zaprtem vodovju okrog Anglije smo potopili 29.000 ton.

Šef admir. štaba.

Rusija.

Leninu je bolje.

Ženeva, 18. septembra. Agenture „Radio“ in „Havas“ javljajo, da se je stanje Lenina znatno zboljšalo.

Stockholm, 19. septembra. Iz obližja Lenina javljajo, da je v nedeljo prvokrat zopet vstal iz postelje in sprejel Sinovjeva.

Rešna poostrelitev rusko-angleškega spora.

Kodanj, 18. septembra. „Pravda“ konstatira izredno resnobo položaja. Ogorčenje proti antanti, posebno proti Angliji, je silno kakor še nikoli doslej. Odkrili so zaroto, ki jej načeluje francoski oficir André. Zarotniki so nameravali spustiti v zrak vsa skladišča živil, municije in vse mostove v Moskvi.

Amerikanska pomoč Čehoslovakom.

Kodanj, 18. septembra. Iz Washingtona javljajo, da je načelnik ameriškanskega generalnega štaba general Marsh izjavil zastopnikom tiska, da je pod poveljstvom generala Gravesa odšel ameriški kontingent broječ 45 oficirjev in 1888 mož Čehoslovakom na pomoč. Amerikanci so že v Vladivostoku.

Ženeva, 18. septembra. Glasom poročila „Temps“ obladajo Čehoslovaki pokrajino med Čeljubiškim, Jekaterinogradom in Čito. Angleški general Knox prevzame najbrže poveljstvo nad Čehoslovaki.

Stockholm, 19. septembra. Bivši francoski veleposlanik Reinaud je došel v Vladivostok in se je udeležil posvetovanj zastopnikov antante. Prisostvoval je tudi japonski poveljnik Ohtani in ameriški general Graves. Razmišljali so, kako priskočiti na pomoč Čehoslovakom pri Čiti.

Pri Kazani so trenutno zopet Čehoslovaki na površju.

Od vseh strani proti Rusiji.

Stockholm, 18. septembra. „Zarja Rossij“ javlja, da se pripravlja antanta na sledeči način koncentričnemu sunku proti Rusiji: Na severu ogroža nekako 18.000 do 20.000 mož alijiranih čet in 7000 Rusov in Fincev republiko sovetov. Na jugu stoji 50.000 kozakov pod generalom Krasnovim. Na Kavkazu so gorska plemena v vstaji proti boljševikom. Pri Baku je 10.000 Armencev in Rusov z angleškim zborom broječim 2.500 mož. Na istoku stoji 60.000 do 80.000 Čehoslovakov in kozakov, v Istočni Sibiriji pa je mnogo Amerikancev in Japoncev.

Protirevolucija.

Stockholm, 18. septembra. „Pravda“ javlja: Po odredbi komisije za boj protirevoluciji se je ustanovil v Nižnjem Novgorodu vojaško-revolucionarni odbor, ki je prevzel upravo gubernije. Odbor dela v mestu energično red in odstranjuje protirevolucionarje. Enajst voditeljev protirevolucionarjev so ustrelili. Protirevolucionarno gibanje so udušili tudi v mestu Livny v divenskem okrožju. V orlovski guberniji so proglasili obsedno stanje. Pri štibu severne armade so odkrili vladi sovražno gibanje, kojega povzročitelje so zaprli.

Stockholm, 18. septembra. Glasom „Pravde“ širijo protirevolucionarji v Moskvi proglas v katerem napovedujejo napad na ljudskega komisarja Radeka. Prijateljem, ki so mu priporočili previdnost, je Radek odvrnil, da se ne bo skrival, ker se antante ne boji. Boljševiška vlada je vse strogo odredila, da ga zaščiti.

Povelje Trockega „rdeči armadi“.

Stockholm, 18. septembra. „Jvštija“ javlja, da je Trocki izdal funkcijonarjem rdeče armade sledeče povelje: „Obvestili so me, da so nekateri oddelki naših pristašev samovoljno zapustili svoje postojanke. Odredil sem, da se komisar Rosenholz uveri o istinitosti govorice. Vem, da vojaki

rdeče armade niso ničvrednejši in izdajalci, saj se bore za svobodo in srečo delavstva. Smatram za svojo dolžnost, izjaviti, da zapade komisar i poveljnik smrti, če bi kak oddelek na bojišču zapustil svoje postojanke. Hrabre pomorščake in pešce pa hočem primerno odlikovati in jih postaviti na odgovorna mesta. Strahopedecev in izdajalcev v rdeči armadi ne bomo trpeli. Njih vse čaka krogla. To izjavljam v imenu rdeče garde.

Stockholm, 19. septembra. Zadnji čas se loteva boljševiških krogov silna razburjenost radi uspehov Čehoslovakov. Pripravljajo stroge odredbe za obrambo.

Ljudski komisar za žide.

Ženeva, 18. septembra. Po „Tempsu“ je stopil na mesto dosedanega velikoruskega komisarja za židovske zadeve Diamandsteina prijatelj Lenina in tovariš v prognanstvu Rappaport. Ta je povedal zastopnikom tiska, da bo z vsemi sredstvi nadaljeval boj proti buržoaziji in protirevoluciji. Najhujši sovražniki Rusije so sedaj zapadne velesile; za to volji on zvezo z osrednjimi velesilami mesto kompromisa z državami antante.

Zveza ruskih držav.

Ženeva, 18. septembra. Glasom poročila „Matin-a“ se združijo na predlog vlade v Omsku države Omsk, Harbin, Vladivostok in Samara v novo zvezo samostojnih ruskih držav.

Delitev upravne komisije na Češkem.

Zadnja poročila pravijo, da je delitev upravne komisije na Češkem gotova in sklenjena stvar. Komisija bo imela dva odseka, nemškega in češkega; vsak odsek bo imel svojega finančnega referenta, predsedoval pa bo dosedanji načelnik upravne komisije grof Schönborn.

Delitev upravne komisije bo sledila upostava okrožij v najkrajšem času. Ali z drugimi besedami: nameravana delitev Češke bo obsegala avtonomno in politično upravo.

Delitvi Češke je stara zahteva Nemcev, odkar so uvideli, da na Češkem nimajo nikakega upanja več, dobiti večino. Čehi se zopet vsaki delitvi upirajo, ker stoje na podlagi češkega državnega prava, ki zabranjuje vsako teritorialno delitev dežel češke krone.

Razmerje nemških strank do Čehov je na Češkem ravno obratno kakor razmerje nemške večine do Slovencev na Štajerskem ali na Koroškem. Na Štajerskem in na Koroškem so Nemci v večini in tam se krčevito branijo, da bi raztrgali kronovinske meje in privolili v kakšno delitev dežele ali državne uprave na podlagi narodnosti. Odtod večni spori med nemškimi strankami v sudetskimi in v alpskih deželah. Sudetski Nemci so avtonomisti, alpski pa kronovinarji prve vrste.

Zato ni čudno, če se je doslej vselej, kadar so načeli češki Nemci vprašanje avtonomije na Češkem, pojavila tudi med nami zahteva po junktimu obeh vprašanj. Če dobe Nemci na Češkem svojo avtonomijo, potem mora veljati ista pravica tudi za slovenske manjšine na Štajerskem in na Koroškem. Pravimo, da je tako bilo.

Danes pa ni več tako. O nemški avtonomiji se je vedno kaj slišalo, o slovenski pa nikjer nič; stari bojni klic „proč od Grada“ je popolnoma utihnil, odkar se je proglasil naš moderni program: ali vse, ali pa nič.

Kdor zasleduje pazljivo politične dogodke, vidi, da „vse“ še ne bo tako kmalu prišlo — če bo sploh prišlo. Pa naj si bo temu kakor že hoče, škodovalo gotovo ne bi, če bi si ustvarjali podlago za „vse“ polagoma, kolikor in kakor se ravno da. To velja zlasti za Štajersko in Koroško.

Mi smo že ponovno omenjali dejstvo, da je bilo slovensko nadsodišče v Ljubljani takorekoč že dovoljena stvar. Delokrog slovenskega nadsodišča bi bil obsegal gotovo vse slovenske sodne okraje ne le na Kranjskem, ampak povsod, kjer prebivajo Slovenci, torej tudi na Štajerskem in Koroškem. Takrat bi bila dana možnost, da se prebijejo kronovinske meje in se postavi prvi kamen do uresničenja majniške deklaracije.

Če bi imeli danes svoje nadsodišče, bi bilo upanje, da se razdelita Štajerska in Koroška ali pa vsaj ena izmed obeh kronovin tudi politično, dosti večje, kakor pa je danes, ko ga sploh ni. Kar je mogoče na Češkem, bi bilo moralo biti mogoče tudi pri nas, toliko bolj mogoče, če bi bili že ločeni pravosodno.

Kdo je kriv, da dobijo Nemci pridobitev za pridobitvijo, mi pa ne „vse“, ampak vedno le nič, tega za danes ne bomo raziskovali. Ponavljamo le vprašanje: Ali bi bilo slovensko nadsodišče v Ljubljani za uresničenje majniške deklaracije kvarno ali ne? Ali bi bila eventualna upravna razdelitev Štajerske in Koroške za uresničenje majniške deklaracije pridobitev ali ne? Kaj je naravnost: ali korak za korakom, ali skok?

Vemo sicer, da nas bo sedaj še vedno navdušeni svet zopet obkladal z vladinovi in maroderji in sličnimi okraski. To pa nas ne boli; toliko manj, ker vemo, kako bodo sodili vsi pametni ljudje, tudi mnogi izmed tistih, ki so najbolj navdušeni za Jugoslavijo. Sodili bodo in obsojali, ampak nas ne!

Afera Corà.

Realni ravnatelj Corà je, kakor smo poročali, s svojega mesta odstavljen, posle njegove je prevzel ljubljanski kazinotski mož dr. Svoboda. To je za sedaj konec afere Corà! Kako se bo ta afera razvijala v prihodnje, kakšne posledice bo imela v javnosti in v raznih parlamentarnih korporacijah, kakšen efekt bo imela za povzročitelje te afere same, o tem bomo pisali kot kronisti svoj čas. Med preroke ne gremo. Treba pa je zaradi razumevanja opisati zgodovino te — „afere“.

Ko se je zvedelo, da pojde bivši realni ravnatelj Junowicz v pokoj, je nemški Volksrat takoj skrbel za „vrednega naslednika“, Junowicz sicer ni bil nikdar luč niti kot ravnatelj, niti kot politik, pač pa je bil slepo orodje Volksrata, po rodu Slovan, po delu in mišljenju Nemeč.

Profesor dr. Binder mu je stal za hrbtom kot kak kurator; kar je ta hotel, to se je na realki moralo zgoditi. Pravi ravnatelj realke je bil dr. Binder, ime ravnatelja je nosil Junowicz.

Ko je Junowicz bil na tem, da odloži ravnateljstvo, so tudi dr. Binderju potekla nekako že službena leta. Zato je bilo treba dobiti moža, ki bi obadva nadomeščal, z drugimi besedami, bilo je treba dobiti celega ravnatelja s strokovno nabrazbo, a tudi s politično izvežbanostjo in zadostno brezobzirnostjo v narodnih stvareh. Takega so iztaknili v osebi graškega profesorja dr. Tertnika. Dr. Tertnik je sin slovenskih starišev, po mišljenju nemški radikalec in kot tak najpriljavnejša oseba za Binder-Kalteneggerjeve namene. Kot kandidat za mesto realčnega ravnatelja je bil nam Slovecem tem nevarnejši, ker je imel maturo tudi iz slovenščine.

Po razpisu mesta realčnega ravnatelja je ljubljanska kazinska stranka napela vse sile, da svojega kandidata dr. Tertnika spravi na to veljavno mesto. Silno zanimiv boj se je bil za kulislom. Ta boj je postal šele prav zanimiv, ko je Volksrat zvedel, da je pri deželnem šolskem svetu Kaltenecker Binderjev kandidat dr. Tertnik propadel in bil sprejet v terno poleg dveh Slovencev tudi Corà.

Predaleč bi šlo opisovati podrobnosti vseh spletk proti Coratu. Vse polno osebnih in stvarnih razlogov so iskali dr. Binderjevi zavzniki, da strmoglavijo Corata. Med drugimi so začeli poizvedovati o Coratovi preteklosti; v zasebno življenje so posegali in iskali primernih peg, uradni in neuradni detekтиви so bili na delu. Vse to ni imelo uspeha. Sedaj so začeli pritiszkati s stvarnimi (?) razlogi. Potekla je namreč ravno v tem času najemna doba glede realčnega posloplja, ki je last Kranjske hranilnice. Vršila so se pogajanja med naučno upravo in med Kranjsko hranilnico, če in pod katerimi pogoji naj bi ostala ljubljanska državna višja realka še v hranilničnem posloplju. Pri ministrstvu so različni ekspozente Kranjske hranilnice dopovedovali, da bo lastnica hiše najemno razmerje pretrgala ter odklonila podaljšanje pogodbe, če se imenuje Corà. Na ta način bi bila ljubljanska realka brez strehe.

Seveda so bile to le prazne grožnje, kajti da bi si upala Kranjska hranilnica, ki je prišla do svoje gospodarske moči samo s slovenskim denarjem, metati na cesto star učni zavod, srednjo šolo, v katero hodijo skoraj izključno le kranjski sinovi, tega ni verjel niti ekspozent Kranjske hranilnice, ki je pri ministrstvu posredoval.

Minister Cwiklinski se je nekoliko časa obotavljal.

Očividno so nanj vsaj nekoliko vplivale grožnje zaradi odpovedi posloplja. Končno je pa sprevidel, da ni pametnega in tehtnega razloga, iti preko terne dež. šol. sveta, in tako je prišlo do imenovanja ravnatelja Corata.

Sedaj je bil seveda ogenj v strehi. Vest sama, da ni bil imenovan kandidat Volksrata dr. Tertnik, je spravil v največje razburjenje kranjske Nemce. Tem huje je bila prizadeta dr. Binderjeva klika, ker Cora je bil od nekdanj nasprotnik politike ljubljanskih kazinotov. Bil je sicer nemškega mišljenja, toda konservativce s katoliškim svetovnim naziranjem. Bil je Slovecem pravičen že prej kot profesor, hotel je ostati isto tudi kot ravnatelj.

Ker je bila ljubljanskim Nemcem znana na eni strani izredna sposobnost, na drugi strani pa energija in žilavost Coratova, so poskusili najprej ga pridobiti zase. Ko to ni šlo, se je imel začeti odkrit boj. Čakali so samo primerne prilike. Taka se je našla pri vsaki pametni reformi Coratovi. Kot tako nam je navesti n. pr. uvedbo stroge inspekcije dijaštva ob prostem času med poukom; dalje je ravnatelj Cora dal v vseh učnih sobah obesiti sveto razpelo, enako cesarjevo podobo. Značilno za versko-nravno vzgojo na ljubljanski realki je to, da niti razpela, niti cesarske podobe do leta 1918, po učnih sobah ni bilo. Dalje se je osmelil Cora uvesti molitev pred poukom in po pouku, in sicer se je molilo v slovenskih oddelkih slovensko, v nemških nemško; dalje je odredil Cora, da se pri cesarskih slavnostih na zavodu, ki je v pretežni večini slovenski, poje cesarska himna v nemškem in slovenskem jeziku. Prej se je pela vedno samo nemško. Z veliko težavo je preuredil novi ravnatelj realko še v marsikaterem drugem oziru.

Vse te stvari so dale povod za razne uradne in izvenuradne napade na Corata, izpodmikati so

mu začeli tla, nastavljeni noge, nagajati ob vsaki priliki, — pa mož, ki je skoraj štiri leta kot oficir služil v frontni in po raznih vojaških uradih, se ni uklonil. Šel je neustrašeno svojo pot!

V ljubljanskih nemških krogih se je že delj časa govorilo, da bo moral Cora pasti. Že pred dvema mesecema je dama nekega uglednega ljubljanskega nemškega politika napovedovala, da se bo ravnatelj Cora pripetilo to, kar nam je prinesel minoli teden. Na Dunaju je grof Schönborn nekemu svojemu prijatelju že pred 3 ali 4 tedni pripovedoval, da bodo vsled pritiska nemških nacionalcev pri naučnem ministrstvu Corata odstavili, in če ne bo šlo drugače, bodo skrbeli, da ga vojaška oblast vpokliče v zopetno vojno službovanje. Pravijo, da se je prav posebno trudil za izvršitev tega načrta grof Barbo.

Dr. BINDERJEVI zavezniki nižjih in višjih kategorij, uradni in parlamentarni, so pritiskali z vsemi silami, podvojili so pa svoj pritisk, ko so zvedeli, da se na realki odkrivajo iz preteklih in polpreteklih časov razne nečedne stvari, nekaterih sedanjih in bivših profesorjev, zlasti takih, ki so sedaj na odločilnih mestih.

Med časom, ko je bil naučni minister Madejski v Krakovu na dopustu, so svoje delo zaključili, in tako je dne 11. t. m. naučno ministrstvo odredilo odstranitev ravnatelja Cora. Poslušilo se je v ta nomen § 78 službene pragmatike za srednje-šolske učitelje. Ta paragraf daje ministrstvu brezmejno moč nad srednješolskim učnim osebjem. Pravi namreč, da sme naučno ministrstvo s čakalino na dopust poslati (mit Wartegebühr beurlaben) vsako učno moč, iz važnih službenih razlogov. Izrečno še določa ta § 78, da se sme te pravice poslužiti minister tudi nasproti osebam, ki so sicer popolnoma usposobljene za svoje mesto. (Kaj pravijo k taki uporabi § 78 stanovske organizacije srednješolskih profesorjev? Ta Damoklejev meč visi nad vsemi: Danes meni, jutri tebi!)

Kakšni so ti važni službeni oziri v slučaju Cora?!

Minister seveda teh razlogov ne bo povedal. Znabit bo pa mogoče zanje zvedeti pri deželnem šolskem svetu?! Nam jih seveda ni treba praviti, kajti ti važni službeni razlogi so razvidni iz gorenjih izvajanj.

Ob koncu nam je koštatirotele: Ravnatelj Cora rednim potom niso mogli priti do živega. Če je kaj zagrešil, naj bi se uvedla proti njemu disciplinarna preiskava. Če se ga ima za nesposobnega za njegovo mesto, naj bi se ga vpklojilo zaradi nesposobnosti. Niti enega niti drugega si niso upali proti njemu uvečjavljati, in tako je moral pasti ravnatelj Cora kot žrtev svojega prepričanja:

1. kot žrtev svojega katoliškega svetovnega naziranja,
2. kot žrtev narodne pravičnosti. Tako se postopa pri nas s poštenimi Nemci!

Uradna izjava o Balfourjevem govoru. Predlog ostane.

Dunaj, 10. septembra. (Uradno.) Po poročilih, ki so že došla iz inozemstva, pač ne moremo več dvomiti, da je odklonitev naše besede za zaupen razgovor o miru dognana reč. Uradnega odgovora še sicer ni in zato ne moremo razpravljati o vzrokih, ki so napolnili vlade antant, k temu. Le od ministra Balfoura imamo pred seboj obširno obravnavano zadevo. A ravno ti argumenti dokazujejo, kako zelo točno je Burianov predlog opredelil položaj in kako bi le razmotrivanje v njegovih mislih bilo kos zmedii duhov. Če se Balfouru zdi — in to velja tudi o debati v francoskem in ameriškem senatu, da se more o miru govoriti z velikimi frazami in razburkanimi strastmi, potem kajpada napredek ni mogoč. In posebno glede izvajanj Balfoura se mora reči, da vsebujejo prenapeljeno sklepaje o stališču osrednjih držav napram konkretnim vprašanjem miru, ki bi si ga bil prihranil, če bi bil začel razpravljati v smislu predloga. Le če bi bil potem zadobil tak utis, bi smel govoriti o namenih osrednjih držav kakor je govoril. Nemara pa bi bil imel priliko, da se pri razgovorih uveri o protivnem. Le če se bo o mirovnem vprašanju razpravljalo pod vplivom zunanjih razmer se odtegne zadeva vplivu strasti in se bo razvijala v interesu človeštva. Predlog vlade pa ostane.

Hindenburg svoji armadi.

„... v borbi počakati ...“

Berolin, 19. septembra. „B. Z. am Mittag“ objavlja odlok generalfeldmaršala Hindenburga armadi na bojišču, v katerem poudarja Hindenburga z ozirom na avstroogrsko noto, da pripravljenost za mir ni v nasprotju z duhom, v katerem smo se bojevali. Bojev ne prekinemo. Nemčija, ki se je štiri leta zmagovalno in krepko borila za varstvo domovine, mora v borbi počakati, če so sovražniki pripravljeni za mirovno pogajanja ali pa če zopet zavračajo mir zanašajoč se na sile, ki uničujejo domovino.

Novi odzivi na noto.

Lugano, 19. septembra. Ves italijanski meščanski tisk pozdravlja odgovor Amerike na avstroogrski predlog z bučnim navdušenjem. — „Corriere della Sera“ razlaga v dolgem pojasnilu k avstroogrski noti, da je mir možen le, če bo evropski problem rešen v zmislu zaveznikov. Sicer pa bi Evropa izvršila samomor. — „Secolo“ objavlja obširen seznam mirovnih pogojev, na katere se sklicuje ameriška nota. — „Popolo d' Italia“ ne mara o mirovnih pogojih čuti, dokler stoji italijanska armada na desnem bregu Piave, list izjavlja, da avstrijskega predloga ni niti priobčil svojim čitateljem. — Socijalistovski „Avanti“ priobčuje uvoden članek, ki pa je od cenzure ves zaplenjen. Še naslov je črtan.

Ženeva, 19. sept. Iz Washingtona javljajo „Progres-u de Lyon“, da je mnenje uradnih krogov o avstrijskem predlogu, ki stremi za mirovno

konferenco, sledeče: Avstroogrska se mae. Mesto da gubimo čas z razpravami o miru, kar bi prineslo več slabega nego dobrega, je prišel trenutek, da zadamo Avstroogrski še hujši udarec.

Dnevna politika.

Jugoslovansko vprašanje. Kakor poročajo „Preši“ iz Budimpešte, hoče Weckerle že pred sestankom ogrskega državnega zbora izdelati načrt za rešitev jugoslovanskega vprašanja. Tudi „delovna stranka“ polaga veliko važnost na naglo rešitev in grof Tisza bo igral pri rešitvi veliko vlogo. Pa tudi druge politike bo cesar v tej zadevi sprejel v avdienci. Trde, da za enkrat ne nameravajo priklopiti Bosne k Ogrski, tudi nočejo ustvariti Velike Hrvatske, ampak gre se za neko srednjo pot, ki bi dala anektiranim deželam neko posebno stališče. — Tudi baron Sarkotič se je izjavil o jugoslovanskem vprašanju. Sotrudniku „Az Ujsaga“ je rekel: „V Sarajevu se bom razgovarjal z grofom Tiszom. Potem se bom vrnil na Dunaj, kjer se predstavim skupnemu finančnemu ministru Spitzmüllerju in se bom razgovarjal z grofom Burianom o rešitvi jugoslovanskega vprašanja. Za to rešitev bom dal take nasvete, ki odgovarjajo mojemu natančnemu poznavanju dežele in ljudstva, moji izkušnji in čuvstvu za oni narod, kateremu pripadam sam. Pri končni odločitvi pa nimam besede.“ Na vprašanje, kakšna bo rešitev, je Sarkotič odgovoril: „Če zinem le besedo, kršim uradno tajnost. Povem samo to, da odločitev še ni padla in da je več možnosti danih v pretres. Upam pa, da se bo pospešilo najti rešitev, ki bo zagurala kulture in političen razvoj vseh jugoslovancev in ki bo odgovarjala interesom monarhije.“

Nemška vlada in naša mirovna nota. Nemška vlada je v svojem uradnem glasilu povedala, kako sodi o naši mirovni noti. „Berliner Tageblatt“ pa piše o stališču nemške vlade sledeče: Mirovni korak avstro-ogrske vlade so napravili preko nemške vlade; zastopnik nemškega vnanjega urada ga ni niti zabil, niti se mu je pridružil. Oficijski komentar nemške vlade je ples po jajcih. Enkrat pravi, da korak zavezne vlade razumeva, potem dvomi o uspehu, končno pa pravi, da se bo nemška vlada razgovorov udeležila. To se pravi: Naj bo, kakor Bog hoče; jaz čakam, kaj bo. Istočasno pa govori vicekancler, ki na vzhodu ne odjenja, in fínsko krono ponuja svaku nemškega cesarja. Vse, kar se godi, se godi preko glave nemškega državnega zbora. Potem pa pravi: „Časi so minuli, ko so tajni kabineti odločevali o vojni in miru. Minuli so tudi časi tajnih konferenc. Danes moramo imeti vlado, ki sloni na volji ljudstva in vlada v sporazumu z ljudstvom.“ — Torej cel Wilson (pa ne s Kamna).

Vsenemški mir. Na vsenemškem zborovanju v Hannoveru je govoril general v. Liebert. Najprej se je zaletaval v današnje splošno volilno pravico, ki omogoča, da pride do poslansva vsak „Krethi in Plethi“. — Ljubljancan bi rekel vsaka baraba; — potem je proglasil sporazumni mir za največjo nemško nesrečo, ker bi bila Nemčija uničena, če ne dobi baltiških provinc, Belgije, francoskih rudnikov in celo Maroka! — Dober apetit je lepa reč; ampak v času pomanjkanja hrane?

Vsenemcem v album piše „Berliner Tageblatt“ neprijetne spomine, ko jim ponavlja, kako so pisala vsenemška glasila o početku vojne. „Das neue Deutschland“ je pisala: Na kar smo čakali mnogo let, se je uresničilo čez noč: prenovitev in očiščenje nemškega ljudstva v velikem ognju. — „Tägliche Rundschau“ je vzklikala julija 1914: Še vedno ni mobilizacije! Vemo pa, da dolgo ne bo več trpel! Čakamo na mobilizacijo, kakor na odrešenje! — „Post“ je pisala že leta 1912: Mir za nas ne pomeni le sramoto, ampak konec! Vojška je naša edina rešitev! — Takih dokazov za vsenemško vojno hujskarijo je nebroj.

Prazen strah. Nemški državni poslanec baron Richtofen je rekel o Burianovi noti: „Nota ima splošno vsebino in ne omenja konkretnih načrtov. Teško je prerokovati, kaj bodo rekli sovražniki; bojim se le, da bodo poskušali razločevati med Berlinom, Dunajem in Budimpešto.“ — Kako slabo poznajo v Berlinu naše dunajske državnike! Da bi se Dunaj ločil od Berlina? Prej bo mesec v zemljo trešil.

Prepr radi Jugoslovancev. „Temps“ poroča, da je laška cenzura svetovala časopisju, naj preneha s polemiko o jugoslovanskem vprašanju. To je značilno za različnost naziranja, ki se kaže glede jugoslovanskega vprašanja v laškem časopisju.

Potovanje grofa Tisze. „Hrvatska Riječ“ javlja, da se je razgovarjal grof Tisza v Varaždinu z grofom Kulmerjem in s saborskim podpredsednikom dr. Magdičem. Na povratku je obdeoval v Vel. Marofu pri grofu Erdödjiju. Iz Karlova odpotuje z avtomobilom v Liko in od tam v Bosno in Črnoigor. — „Hrvatska“ javlja, da je konferal Tisza v nedeljo z dr. Ivanom Frankom. — Iz Karlova telefonirajo v Zagreb, da je došel tja grof Tisza v avtomobilu, ki je bil okrašen s hrvaško trobojnico, se je pripeljal grof Tisza v mesto. Kjer ga je sprejel saborski podpredsednik dr. Lukonič; ta je spremljal Tiszu do Slunja. Tisza potuje preko Like v Zader. Povsod povprašuje o izidu zadnjih saborskih volitev in koliko glasov so dobili saborski kandidati.

Turki v Baku. Posebni dopisnik agencije Milli v Baku je dobil izvršne informacije, da so osvojili Turki mesto Baku.

Kontrasignacija novega dolga. Dunaj, 19. septembra. Kontrolna komisija za državne dolgove je kontrasignirala pri avstroogrski banki najeto posojilo v znesku 954 milijonov kron.

Notifikacija izmene na turškem prestolu. Dunaj, 19. septembra. Predpoldne je cesar s slovesno sprejel notifikacijo zasedanja prestola turškega sultana.

Nemški socijalisti in vlada. Berlin, 19. septembra. Socijalni demokrati stavijo za pogoj vstopa v vlado v prvi vrsti nov kuruz in iztočni politiki, istotako pa ne bi mogli nobeden nemški

princ zasedati kakega novega prestola. Če bi šle zahteve socijalistov predaleč, pravi vlada, še ni jasno, kaj bi se zgodilo.

Ogrski neodvisniki prihajajo. Budimpešta, 19. septembra. Nekateri najskrajnejši neodvisniki namerjajo pri prvem zasedanju zbornice propagirati personalno unijo. Nadalje žele ti poslanci, da se državnopravna nagodba med Avstrijo in Ogrsko na novo uredi. Pravijo, da se tudi v Avstriji vrši akcija za državnopravno preuredbo.

Iz domačih listov.

„Naprej“ piše o posurovelosti v vojski in pravi, da „kapitalizem je, ki je napravil vojno barbarsko. Ker je v njegove interese zapleteno vse ljudstvo tedaj se udeležujejo narodi vojne tudi s čuštvo in zanimanjem mnogo bolj, kakor so to storili v prejšnjih, zlasti ob navadnih kabinetskih vojnah.“

„Slovenski Narod“ poroča v zagrebškem pismu o potovanju grofa Tisze in o premenah, ki nas čakajo. Seveda vsako delno rešitev odklanja. Vse skupaj, kar se sedaj godi, ne pomeni „nič več in nič manj, nego da se ves naš narod v Cislitvanskem drži aktivne opozicijske taktike zahtevanja, a v Translitvanskem pasivne opozicijske taktike molčanja in odgovodanja, v obeh slučajih pa ves narod, ki je povsem jedinstveno orientiran, odklanja vsakršno izjavo za Dunaj ali Pešto pod katerokoli doseganju ali novo obliko, in se pripravlja na odpor proti eventualno oktroiranim novim uredbam. Zato je tudi verjetno, da se tkzv. Narodno Viječe na Hrvatskem ne ustanovi kmalu, ker je Viječe organ aktivne politike, za katero položaj na Hrvatskem ni zrel, dokler je molk dobro orožje proti Dunaju in Pešti.“

„Slovenec“ poroča istotako o gibanju na Hrvaškem in pravi, da je uresničenje majniške deklaracije na potu. — Grof Tisza na Hrvaškem in majniška deklaracija — to ne bo šlo naglo. Bo treba še potrpeti.

Po domovini.

Narodni b'agdan. Na vogalih ulic in po „narodnih“ časnikih čitamo, da bodo žene in dekleta nekega odbora dne 21. in 22. pobirale darove za revno stradajočo deco. Dobro srce naših ljudi se prošnji ne bo zapiralo. Rešite up in bodočnost naroda pred propadom!

Beda zagisgurana do konca 1919. Komisija za vojno gospodarstvo je pričela včeraj z razpravami o centrali za olje in mast. Temeljem štatistike za leto 1917 smemo upati, da bo do konca 1919 možna preskrba z mastjo v dosedajnem okviru, na pol kilograma na osebo in mesec. — Bojimo se pa, da nam pojde še slabše.

Preveč srednješolskega proletarijata! Te dni se zopet začne pouk na ca. 450 srednjih šolah, kamor pohaja množica dijakov, kojih večina je radi pomanjkanja pravega smisla za praktično šolstvo od strani države in radi nevednosti staršev obsojena na nezadovoljno bodočnost. V šolskem letu 1913/14 je bilo nad 160.000 srednješolcev, dvajset let prej pa 74.000. Dočim se je povišalo prebivalstvo v 20. letih za 16 odstotkov, je poskočilo število srednješolcev na 116. Nihče ne misli, da je polnila gimnazije in realke ljubezen do znanosti, boljše humanističnih teorij in raznih „sišov, eosinusov in tangensov“... Starši hočejo svoje otroke preskrbeti, sicer slabo, pa sigurno, in te želje se ukloni država, ko množuje uradniška mesta (pa ne za Slovence!) in predpisuje za večino službenih mest srednješolsko izobrazbo. Tak sistem nam odtujuje najboljše moči poljedelskemu, obrtniškem in trgovskemu stanu; srednje šole in potem pisarne požirajo ta dragoceni naraščaj, odtujujejo ga življenju, produkciji in napredku. Vlada, na dan s praktičnimi šolami; starši, z dijaki v praktične poklice; dijaki spoznavajte sami sebe; pripravite se za poklic, ki vas veseli, ker tudi notranji glas mlade duše zadene čisto pravo. Resni, izkušeni ljudje, svetujte mladini in pokažite jej pot v življenje!

Odpušt 49letnih. Z Dunaja se poroča, da so že začeli pošiljati moštvo rojstnega letnika 1869, t. j. 49letne, na dopust. Odpušt tega letnika, ki ga je odredil cesar, mora biti končan do 31. decembra. Letnika 1867 in 1868 sta že odpuščena. Tako bo prišlo domov več tisoč vojakov, kar je z narodnogospodarskega stališča velike važnosti. Kmetovalci in poljski delavci tega letnika, ki imajo pravico do žetvega ozir. poljedelskega dopusta, so bili že odpuščeni.

Vrnitev tuberkuloznih vojakov k svojim družinam. V vojaških sanitetnih zavodih se nahaja mnogo tuberkuloznih vojakov, ki so v redkih slučajih sposobni še za vojaško službo, četudi so bili že dolgo v bolnici. Nasprotno pa se bodo ti bolniki, kolikor dopušča njih zdravje, potem ko se nastanijo v domovini, zaposlevali ter tako ne samo lažje ozdraveli, ampak tudi zopet dobili svojo državljansko pridobitno zmožnost. To upoštevajoč se je sklenilo prepustiti tuberkulozne bolnike civilnim oblastim. Civilne oblasti pošljejo jetičnega vojaka ali v zdravilišče oziroma okrevališče, ali pa ga tudi v ugodnih življenjskih razmerah vrnejo družini. Odtisi okrožnice o odpustu tuberkuloznih vojakov civilnim oblastim kakor tudi druge tozadevne prejšnje tiskovine se dobe brezplačno pri ministrstvu za ljudsko zdravje na Dunaju, l. okraj, Gluckgasse 1 in pri sanitetnih oddelkih posameznih dežel na Kranjskem.

Varstvena naredba glede najemnikov ostane, zviša pa se najemnina. Varstvena naredba glede najemnikov poteče z 31. decembrom. Ker se hišni gospodarji proti varstvu najemnikov zelo bore, se slišijo vesti, da vladni krogi razmotrivajo, v koliko je treba ugoditi željam hišnih posestnikov. „Zeit“ izve z merodajne strani, da je to vznemirjenje neutemeljeno. Vlada za enkrat ne misli odpraviti varstvene naredbे glede najemnikov, pač pa se pričakuje, da bo svetovala, naj v gotovih, jasno določenih mejah zvišajo najemnino. Končno veljavno določitev nove var-

stvene naredbे glede najemnikov, ki je v delu raznih ministrstev, bo izšla najbrže še meseca oktobra.

Odlikovan žurnalist. Cesar je podelil uredniku „Grazer Volksblatta“ Karlu Stroibnigg v Gradcu zlat zasluzni križec s krono. Urednik Stroibnigg je kot 77leten stavec senior graških žurnalistov.

Imenovanje v stavbni službi. Cesar je podelil tehničnemu deželnemu konservatorju na Primorskem, inženirju Ernst Dejaku, naslov in značaj višjega stavbnega svetnika.

Poroka. Poročil se je dr. Vladimir Borštnik z gđc. Malko Hrovatinovo.

Vojna odlikovanja. Najvišje pohvalno priznanje je dobil že drugi rezervni poročnik Vladimir Guzelj 17. pp., najvišje pohvalno priznanje z meči rezervni poročnik Dušan Podgornik top. p. 7. Z zlatim zasluznim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje je odlikovan rez. poročnik Anton Detela top. p. 128. Četrtych odlikovan je stotnik dr. Josip Krevl, poveljnik nekega oddelka strojnih pušk. Prejel je tokrat vojni zasluzni križec III. razreda z meči.

Volttve v notarsko zbornico. V nedeljo se je vršil shod zbora kranjskih notarjev. Za dobo treh let so bili voljeni v notarsko zbornico c. kr. notarji: za predsednika Ivan Plantan v Ljubljani; za člana Aleksander Hudovernik v Ljubljani, Jakob Kogelj v Postojni, dr. Andrej Kuhar v Litiji, Matija Marinšek v Trzčicu, Alojzij Pegan v Radovljici in kot namestnik Josip Rohrman v Kostanjevici.

Smrt. Umrla je gospa Lujiza Trstenjakova, vdova po pokojnem Antonu Trstenjaku, kontrolorju Mestne hranilnice ljubljanske. Svojčas je sodelovala pri gledališču in sploh pri vseh narodnih prireditvah. — Umrl je v Gorici vadniški učitelj gospod Josip Cusulin. — V Brjah pri Ribemberku je umrl posestnik Ignacij Cink, star 74 let. Pokojnik je bil v svoji mladosti v svojem okrožju vpliven naroden buditelj. — Umrla je v Trebnjem ga. Ivana Zurec roj. Faleskini.

20. X. 1908. Nocoj pred desetimi leti sta padla v Ljubljani Rudolf Lunder in Ivan Adamič. Teško ranjenih je bilo osem.

Slovenka ranjena v Italiji. Ob Pivai je bila dne 13. septembra ranjena Slovenka gđc Francka Kavčičeva, hčerka gospe Kavčičeve izpod Tivolija v Ljubljani. Bila je pri napadu laških letalcev ranjena od izstrelkov, ko je bila na vrtu v nekem gradu.

Premoženje so zaplenili Rih. Cantoni Brunu Miani, Irmu Legat, Alidu Berlam in Hugu Hirn, vsi v Trst pristojni dijaki in tačas odsotni. Osumljeni so veleizdaje po § 58 c kaz. zakona.

Nenavadna stavka v Trstu. Tržaški občinski nameščenci in učitelji so stopili v stavko. Pogajanja, ki se vrše med zastopniki nameščencev in oblastmi, doslej še niso dovršena. Učiteljsvo občinskih srednjih šol, ki se je pridružilo stavki, je sklenilo, da pristopi kot posebna skupina k Zvezi občinskih nameščencev. Mira stavekajoči uslužbenci občine ne kale.

Svarilo pred podpiranjem dezertarjev in vojakov, ki prekorajijo dopust ali se sicer samolastno odstranijo. Ker se radi nepoznanja kazenske postavnih določil dogajajo slučajji, da ljudje na ta ali oni način, kakor n. pr. s skrivanjem, podpirajo dezertarje, se prebivalstvo kar najnujneje opozarja, da je to zločin po § 220 drž. z. in ima za posledico kazen 6 mesecev do 1 leta ječe, v posebno obtežilnih okoliščinah od 1 do 5 let teže ječe. Vsako podpiranje vojakov, ki prekorajijo dopust ali ki se sicer samolastno odstranijo od svojih krdel, se bo kaznovalo po obstoječih postavnih določilih. Da se napravi konec zločinom, kot tatvinam, roparskim napadom itd, ki jih zadnji čas pogosto zakrivajo dezertarji, se občinstvo v lastnem interesu svari, da kolikor-moč podpira oblasti pri iskanju dezertarjev in sicer sumljivih oseb, ki se klatijo okrog v vojaških uniformah, in jih brezobzirno ovadijo.

Drobiž.

Cesarska dvojnica na Dunaju.

Dunaj, 19. septembra. Cesarska dvojnica se je vrnila iz Reichenaua na Dunaj. Prebivalstvo ju je navdušeno pozdravljalo.

Burna stavka v Solnogradu.

Solnograd, 19. septembra. V mestu in po deželi je stopilo delavstvo danes v stavko, da demonstrira proti razmeram prehrane. Vsa podjetja, tvornice in trgovine so bile zaprte. Prišlo je tudi do rabuk. Delavstvu so pomagale ženske in otročaji.

Španska bolezen v šolah.

Budimpešta, 16. septembra. Španska bolezen divja v budimpeštanskih šolah tako zelo, da misli oblast ustaviti pouk.

Roparji na kolodvoru.

Zagreb, 19. septembra. Tik pred južnim kolodvorom so neznan roparji, bilo jih je šestnajst, ustavili vlak in so začeli hitro zlagati vreče z moko na železniški tir. Že so nosili vreče na varno, kar začne kolodvorska straža streljati. 14 tatov je pobegnilo, dva pa sta obležala na licu mesta.

Preklic.

Podpisana Kati Ovsec preklicujem s tem popolnoma neosnovano žalitev, ki sem jo govorila o gospodu R. Legvartu, ravnatelju „Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine“ v Ljubljani, zapeljana po nečuvnih, nerenskičnih in lažljivih vesteh, ki so jih o gosp. ravnatelju Legvartu meseca julija t. l. razširjali podli obrekovalci.

Kati Ovsec,
trgovka v Ljubljani.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor določa zakon.